

Ponad pół wieku później znany polski socjolog Stanisław Ossowski stwierdzał (na podstawie empirycznych badań przeprowadzonych na Górnym Śląsku), że dla górnośląskich Polaków „polski język był elementem ich katolicyzmu”. Rozwijając tę myśl Ossowski pisał:

„Na tym terenie nabierał on [język polski – P.H.] charakteru rytualnego, zgoła niezależnego od faktu, iż w Kościele katolickim językiem rytualnym jest łacina. Zmiana języka w stosunkach ze światem nadprzyrodzonym mogła wpłynąć na skuteczność obrzędów. Modlitwy w innych językach mogły nie zostać wysłuchane tak, jak bywały wysłuchiwane modlitwy w języku ojców. Wiara ojców była złączona z językiem ojców”².

Te dwa przytoczone wyżej cytaty dobrze oddają jeden z ważnych aspektów całej skomplikowanej problematyki górnośląskiej w jej XIX i XX-wiecznych dziejach. Autorka dobrze zdaje sobie z tego sprawę, prezentując w recenzowanej książce umiejętne i wyważone spojrzenie na XIX-wieczną rzeczywistość górnośląską i jej ogląd przez Polaków zamieszkujących inne dzielnice kraju.

Przemysław Hauser

Noty

IGNAZ SEIDL-HOHENVELDERN, GERHARD LOIBL: *Das Recht der Internationalen Organisationen einschließlich der supranationalen Gemeinschaften*. 5. überarbeitete Auflage. Carl Heymanns Verlag, Köln, Berlin, Bonn, München 1992, 378 ss.

Literatura dotycząca prawa organizacji międzynarodowych jest stosunkowo bogata. Z polskich monografii najbardziej znane są książki W. Morawieckiego *Organizacje międzynarodowe* (Warszawa 1965) oraz Zbigniewa M. Klepackiego *Organizacje międzynarodowe rozwiniętych państw kapitalistycznych* (Warszawa 1986). Współczesna sytuacja międzynarodowa sprawia, że problemy poruszane w tego typu monografiach nabierają coraz większej aktualności, w tym również dla czytelnika polskiego. Piąte wydanie omawianej książki, zasadniczo zmienione, ukazuje się przecież przed nowymi wyzwaniami formy działania i kompetencje Narodów Zjednoczonych i innych organizacji międzynarodowych, w tym wspólnot ponadnarodowych. Trudno doprawdy przewidzieć, jakie państwa uzyskają status stałych członków Rady Bezpieczeństwa, w jakim kierunku rozwiną się Wspólnoty Europejskie po stworzeniu rynku wewnętrznego, powołaniu długo oczekiwanej Unii Europejskiej i po zrealizowaniu unii walutowej, jak wypełni się próżnia polityczna powstała po rozwiązaniu RWPG i Układu Warszawskiego, czy KBWE będzie w stanie zapobiec nowym konfliktom na naszym kontynencie, wreszcie jaką rolę w kształtowaniu jego nowego oblicza odegrać mogą Rada Europy czy Unia Zachodnioeuropejska.

W pierwszych trzech częściach czytelnik znajdzie analizę zagadnień wspólnych dla wszystkich organizacji międzynarodowych – podstawy, strukturę organizacyjną i działanie. Dokonany bowiem w książce przegląd prawa wspólnot ponadnarodowych i innych organizacji międzynarodowych wskazuje na pewną wspólną myśl zasadniczą, urzeczywistnioną całkowicie lub częściowo zwłaszcza w strukturze wszystkich tych organizacji. Struktura ta określona jest przez współdziałanie organów, powołanych do strzeżenia często sprzecznych interesów. Chodzi nadto o zaspokojenie interesów pojedynczych grup i stworzenie procedur regulujących rozwiązywanie sporów. Poza szczegółowym omówieniem zagadnień związanych ze strukturą organizacji międzynarodowych autorzy – prawnicy wiedeńscy – wyjaśniają w czwartej części książki ważne zadania, do realizacji których dążą poszczególne organizacje za pomocą ich prawa materialnego (stanowionego). Celem ułatwienia czytelnikowi zrozumienia problemów autorzy często dokonują porównań między prawem organizacji międzynarodowych a prawem konstytucyjnym państw związkowych.

² S. Ossowski, *O ojczyźnie i narodzie*. Warszawa 1984, s. 107.

Lekturę ułatwia obszerny (liczący 41 stron) indeks rzeczowy oraz wykaz źródeł, polegający na wskazaniu, w jakich miejscach książki mowa jest o poszczególnych przepisach konkretnych aktów prawnych.

Wywody utrzymane są w obiektywnym tonie rozważań prawniczych. Jedyne w miejscach nieuchronnie wymagających zajęcia stanowiska co do przyszłych rozwiązań, uwzględniających zmiany na arenie światowej, autorzy kierowali się ostrożnym optymizmem.

Andrzej Graś

Prawo Wspólnot Europejskich. Dokumenty i orzecznictwo. Wybór i redakcja: Władysław Czaplinski, Rudolf Ostrihanski, Anna Wyrozumska. Fundacja Promocji Prawa Europejskiego. Agencja Scholar, Warszawa 1994, 355 ss.

Prezentowana książka wprowadza czytelnika w problematykę prawa Wspólnot Europejskich, zapoznając go zarówno z treścią podstawowych aktów prawnych, jak i wybranych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot. Uwzględnienie w pracy orzeczeń Trybunału wynika stąd, iż wywarły one istotny wpływ na kształt podstawowych koncepcji teoretycznych leżących u podstaw prawa wspólnotowego, a tym samym i na rozwój tego prawa.

Książka zawiera dwa najważniejsze akty prawne regulujące działalność Wspólnot Europejskich (czy używając najnowszej terminologii prawnej, Unii Europejskiej), a mianowicie traktat o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej, czyli tekst jednolity traktatu (rzymskiego) o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej wraz ze zmianami wynikającymi z Jednolitych Aktów Europejskich i traktatu o Unii Europejskiej, oraz traktat o Unii Europejskiej (układ z Maastricht). W części książki poświęconej aktom prawnym prezentowane są także umowy tworzące podstawy prawne dla stosunków Polski z Unią Europejską – układ o stowarzyszeniu ze Wspólnotami Europejskimi i protokół dotyczący definicji pojęcia „produktów pochodzących” i metod współpracy administracyjnej.

Wychodząc ze słusznego założenia, że czytelnikowi trudno byłoby zapoznać się z treścią orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości bez określonej wiedzy o tym sądzie, autorzy umieszczają krótkie wprowadzenie przedstawiające pozycję, organizację i najważniejsze kompetencje Trybunału. Dokonując wyboru orzeczeń, starają się oni pokazać rolę Trybunału w kształtowaniu podstawowych koncepcji teoretycznych leżących u podstaw prawa wspólnotowego. Stąd też nie ograniczają się tylko do przedstawienia tez, stanu faktycznego i treści poszczególnych orzeczeń, ale i zamieszczają komentarz ukazujący ich znaczenie dla rozwoju prawa wspólnotowego. Wybrane przez autorów orzeczenia dotyczą tak kluczowych kwestii, jak np. bezpośrednio skuteczność prawa wspólnotowego w systemach prawnych państw członkowskich, bezpośrednie stosowanie prawa wspólnotowego, prawo EWG a prawo międzynarodowe, podział kompetencji między Wspólnotą a państwami członkowskimi i harmonizacja prawa.

Przygotowaną przez W. Czaplńskiego, R. Ostrihanskiego i A. Wyrozumską książkę należy przyjąć z dużym zadowoleniem, gdyż odpowiada na zapotrzebowanie istniejące na rynku czytelniczym w Polsce. Mimo dużego zainteresowania aspektami prawnymi integracji zachodnio-europejskiej, wynikającego z zawarcia przez Polskę umowy o stowarzyszeniu ze Wspólnotami Europejskimi i zamierzonego przystąpienia do tego ugrupowania, trudno dostępne są dla czytelnika akty prawne Wspólnot i orzeczenia ich Trybunału.

Piotr Kalka